

Forfatter: Holte, Anna

Titel: BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-02-04)

Citation: Holte, Anna : "BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-02-04)", i *Breve fra og til en Skuespillerinde*, v. Thaning & Appels Forlag, s. 76. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002150180-000-shoot-L0021501800000006.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til en Skuespillerinde

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Anna til Emma.

*Kjøbenhavn den 4de Februar 185**

Denne Dag har været en mærkelig Dag i mit Liv. Jeg har aflagt Sceneprøve for Theaterdirecteuren. Skjøndt Du boer i det sydlige Thule, veed Du vel, at der er den Sjældenhed ved vor nuværende Theaterdirecteur, at han er en af Danmarks største Digtere, især i satirisk Retning, og dertil en af de aandrigste, meest begavede Mænd, som Nutiden eier. Det er imidlertid ikke af personlig Erfaring, jeg kan udtale denne sidste Sætning, thi for det Første er jeg endnu for ung til at kunne fælde nogen Dom i saa Henseende, og for det Andet har jeg kun talt ti Ord med ham.

Det var med stor Spænding, at jeg imødesaae denne Dag. Jeg har naturligviis ikke lukket et Øie inat; jeg laa og memorerede mine Replikker saalænge, til jeg intet mere kunde memorere, og jeg stod op mere træt, end da jeg lagde mig. Klokken elleve skulde Prøven være. Det var mig umuligt at nyde Noget, s. 77 jeg drak en Kop Thee, og begyndte derpaa at gjøre Toilette. Fru A* havde bedet mig at tage en hvid Kjole paa. Det er nu en egen kold Fornøielse i Februarmaaned om Formiddagen at klæde sig i klart Mol, ja, naar det endda var om Aftenen, og man havde et Bal ivente, — men herved var Intet at gjøre. I Dagens Anledning havde jeg ladet mig sye en ny, hvid Kjole, med (ærlige Instructioner til Syjomfruen, at den maatte sidde „complet“. Følgelig kan Du vel fatte, at da den lykkelig og vel efter megen Anstrengelse var bleven hægtet, saa kunde jeg knap drage Aande, naar dertil kommer min Ængstelse og den kolde Fornemmelse af det lette Stos, saa har Du vel en nogenlunde klar Forestilling om den særdeles behagelige Stemning, hvori jeg befandt mig. Da Vognen, der skulde kjøre mig til Theatret, holdt udenfor, følte jeg næsten mit Mod svigte mig. Men — Tærningerne vare kastede. Jeg greb mine Bøger, tog min Kaabe om mig, kastede endnu et Blik i Speilet, hvor jeg saae et Par brændende røde Kinder, der mishagede mig til den Grad, at jeg strax trak Ansigtet bort, for ikke at opdage flere uheldige Punkter i Samme, og derpaa ilede jeg ned af Trappen og ind i Vognen. Det var et Par mærkværdige Vognmandsheste, de løb saa hurtigt, som om det var Kongens egne Heste, saaledes syntes jeg, thi det varede ikke mange Minutter, saa kjørte Vognen ind af Theaterporten ved Siden af Høiskolen. Den kjørte gennem s. 78en trekantet Gaard, og holdt i den egentlige Theaterport. Portneren, en lille Mand, med et blegt, venligt Ansigt, aabnede Vogn døren, jeg steg ud, og traadte ind i en mørk Forstue, hvorfra tilvenstre en snever Trappe førte op til Theatret.

„Er det Jomfru Holte?“ spurgte nu en høi, svær, aldrende Mand, med næsten hvide Haar, der kom ned af Trappen, han havde et godt, aabent Ansigt. Han var Theaterbud, og hed Hansen. Ordet „Jomfru“ klang i Begyndelsen lidt comisk i mine Øren, men det er en gammeldags Mode, som endnu bruges ved Theatret. Jeg antager, at det er til Minde om Holberg, anden fornuftig Grund kan jeg ikke indsee.

Jo, det var Jomfru Holte. — „Ja, om Jomfruen ikke vilde følge op med i Foyeen til Madam A*?“ — Jo, det vilde da Jomfruen, og op marscherede Theaterbudet Hansen ad den snevre Trappe, fulgt af Jomfruen.

Vi kom til en smal Gang, i hvis Midte paa venstre Side fandtes en Fløidør, der gik ind til Foyeen. Denne er et stort, aflangt Værelse, med tre eller fire Fag Vinduer, jeg kan ikke huske det saa nøie, der veer saameget, der fængslede min Opmærksomhed. Den vender ud imod en lille Gaard, og ligger umiddelbart bag Scenen. Portraiter af Skuespillerinderne, Madame Preisler, Jomfru Astrup, Dandseren Galeotti, Skuespiller Winsløw junior og Flere prydede Væggene. Nogle Bænke, Borde og Stole, af et meget tarveligt s. 79 Udseende, vare hist og her placerede. To høie Pillespeile faldt mig straxi Øinene, da jeg, i det, der var nærmest Indgangsdøren, fik Øie paa min egen frygtsomme, lille Skikkelse.

Fru A* og nogle Skuespillere stode i Nærheden af det andet Speil; hun nærmede sig venligt til mig, — Du kan ikke fatte, hvor inderligt jeg elsker hende, — og hjalp mig Kaaben af, glattede paa mit krøllede, blonde Haar, derpaa rettede hun paa min Kjøles Folder, roste dens fixe Snit, og sagde: „Vær nu blot ikke ængstelig, spil saa godt, som De gjorde igaar hos mig, saa vil Directeuren nok blive tilfreds.“

Sceneinstructeren, der tillige denne Formiddag fungerede som Regisseur, kom ind i Foyeen, og bad os om at komme ned paa Scenen, da Directeuren var kommen, og sad i Parquettet. O Emma, min Skræk lader sig ikke beskrive, endnu blot ved Tanken banker mit Hjerte, og Blodet farer op i mine Kinder.

Fru A* og jeg gik ud af den modsatte Fløidør end den, som jeg var kommen ind af, og vi befandt os nu paa en lignende smal Gang, som den, jeg tidligere havde passeret. Lige foran os stod en Dør aaben til et Værelse eller rettere en lille Kahyt, thi stort større var ikke Rummet. Den indeholdt en Skrivepult, et Par Stole, og nogle Reoler paa den ene Væg. Det var Forvalterens Værelse fik jeg senere at vide, og der blev Requisiteerne opbevarede. Vi gik igjennem Gangen, ved hvis Ende der var en Dør, og et Par s. 80 Trappetrin førte os ned paa Theatret. Jeg saae Coulisser paa Vranken, Touge, Stole og forskellige Sætstykker, men nu tog Fru A* min Haand, og gaende forbi en Coullisse, førte hun mig ind paa Scenen.

Scenen! — lad mig standse et Øieblik, — jeg var nu for første Gang paa Scenen, denne Scene, som jeg havde drømt om, levet for, haabet at betræde, og hvad saae jeg nu, hvad følte jeg? — Jeg følte Saameget, at jeg ingen bestemt Følelse havde, og jeg saae i det første Øieblik Intet uden et Par Lamper, der vare anbragte nede ved Lamperækken, og et Lys i Souffleurhullet, hvorfra Souffleurens mørke Hoved stak frem, og

nysgjerrigt betragtede mig. Selve Tilskuerpladsen var et Chaos for mig, saaledes maa Verden have seet ud før Skabelsen. Først da jeg havde været lidt inde paa Scenen, kunde jeg skjelne de opslaaede Stolestader i Parquettet, der vendte deres Nummerside ud imod Theatret. Orchesteret var tomt, kun Nodestolene og nogle tillukkede Violinkasser saaes. Hvor var Theaterdirecteuren? Jo, nu opdagede jeg nogle Herrer nede i Parquettet, og midt paa den tredie Række saae jeg ham; jeg kunde ikke skjelne hans Træk, men jeg gjenkjendte ham paa den høie, mandige Figur, engang tidligere havde jeg nemlig seet ham paa Gaden, hvor jeg var bleven gjort opmærksom paa ham.

Du maa ikke, kjæreste Emma, blive kjed af denne vidtløftige Beskrivelse, denne Dvælen ved Enkeltheder. Du veed sikkert af egen Erfaring, at der gives Øieblikke s. 81 i Livet, hvor Enkelthederne fængsle En dobbelt, og ligesom spille en vigtig Rolle. Saaledes, som jeg idag har betragtet Scenen, vil jeg vist aldrig oftere betragte den, og derfor dvæler jeg saa gjerne ved enhver Ubetydelighed.

„Vil De begynde, Jomfru Holte,“ sagde Fru A*, endogsaa hun fulgte her den holbergske Mode, i sit Hjem kaldte hun mig altid Anna eller lille Ven.

Og nu begyndte jeg.

Den første Scene var af „Elverhøi“, den imellem Elisabeth Munk og Ebbesen. Souffleuren læste Ebbesens Replikker op, og uagtet min Angest, maatte jeg næsten smile ved det Comiske i at høre denne underjordiske Beilers Stemme.

Derpaa gav jeg en Scene af „Dronningen paa sexten Aar“, og tilsidst en Scene af Andersens „Mulatten“, hvori jeg har indstuderet Cæcilies Rolle.

„Meget godt, meget smukt, maa jeg ønske Dem tillykke,“ lød en venlig Stemme i min Nærhed. Det var Directeuren. Han rakte mig Haanden.

Jeg neiede undseeligt.

„Det er en Elev, Fruen vil faae Ære og Theatret Glæde af,“ sagde han til Fru A*.

„Det vil jeg haabe,“ svarede Denne, idet hun smilende nikkede til mig.

„De ønsker, Jomfru Holte, at optræde i denne Saison?“ spurgte han.

„Ja,“ svarede jeg, „hvis det kan lade sig gjøre.“

6

s. 82, „Ja vist kan det lade sig gjøre. Hvis De er saa god at ville somme til mig paa Fredag imellem 1 og 3, da er jeg paa mit Værelse. Hansen kan vise Dem dette, saa kunne vi nærmere tale derom. Godmorgen mine Damer.“ Og med en høflig, cavaleermæssig Bøining forlod han os.

Det var det Hele. Nu var denne Dag overstaaet, som jeg havde bævet saa meget for, som et rædsomt Phantom havde den staaet denne Nat for mig, og nu — „meget godt, meget smukt, jeg ønsker Dem tillykke,“ disse Ord lyde endnu for mit Øre.

Theaterdirecteuren er allerede en ældre Mand, jeg troer snart henved treds, men han seer ikke gammel ud; maaskee kan Modestjernes Tale om de aandrige Qvinder ogsaa anvendes paa Mænd.

Jeg skrev Dig til før Julen, at Søren's Forlovede ventedes, og hvilke storartede Forberedelser Tante var ifærd med. Juleaftensmorgen kom Frøken Albertine Schmidt, den smukke, dannede Pige. Skjønhed er jo et meget relativt Begreb, og Smagen er forskjellig. Rødt Haar, for Exempel, som i Norden bliver anseet for en Hæslighed, er en Skjønhed i la bella italia, i China er smalle, skraatliggende Øine en Skjønhed, og paa Sandwichsøerne er den største Mund den største Skjønhed, kort, Smagen er forskjellig, og dog tvivler jeg om, at Albertine Schmidt vilde vinde Bifald hverken i Italien, i China, eller paa Sandwichsøerne. Hun er meget høi, mager og s. 83 knoklet af Figur, hendes Former ere i hør Grad usymmetriske, idet Overkroppen i Forhold er kortere end det nederste Parti, hendes Hænder og Fødder ere meget store, jeg er vis paa, at hun kan passe Handsker med Søren, og Denne har dog en ret antagelig Haand. Hendes Størrelse forfærdede selv Tante, der vist ellers havde tænkt sig hende meget fuldkommen, kun ikke i den Forstand. Hun er meget blond, har smaae, lyseblaae Øine, en stor Næse, ditto Mund, hendes Teint er særdeles blomstrende, saa blomstrende, at der hist og her i Ansigtet endogsaa spire Knupper frem. Hvori Søren har forelsket sig, det er mig en Gaade, ja det maa da nære i Quantiteten, for i Qualiteten kan det ikke være.

Hvorledes hendes Væsen er? Ja det er vanskeligt at sige, thi hun taler kun, naar hun bliver spurgt, og da er det kun i Eenstavelserord. Hun hører til den Slags Qvinder, som man kan omgaaes dagligen i hele Aar, uden derfor at komme dem nærmere den sidste Dag end den Første. Jeg havde altid den Følelse, naar jeg var sammen med hende, at hun generede sig over den fremragende Plads, som hendes ydre Person optog i

Samfundet, og derfor aldeles ikke vilde tillade, at hendes aandelige Jeg ogsaa udfyldte et Rum. Er denne min Gisning rigtig, da kan jeg ikke noksom fremhæve det sjeldne Herredømme, som hun besad over sin Aand, thi jeg har aldrig kunnet opdage det mindste Glimt af den. Jeg har havt mange indholdsrige s. 84 Samtaler med hende, og jeg vil nu give Dig en lille dramatiseret Skizze af En af Disse.

6*

Skuepladsen er Dagligstuen, Søren er ude, Tante er i Køkkenet, Albertine sidder i en Lænestol og hækler paa en Pung, det er en dyb Hemmelighed, til hvem denne Pung er bestemt, men den er naturligviis til Søren, jeg sidder i en Gyngestol, bestiller Ingenting, men skal være behagelig. Albertine og jeg ere blevne Duus, det er Tantes Idee, men da denne Idee ikke har opfyldt sin Bestemmelse, nemlig den, at fremkalde en større Fortrolighed imellem os, maa den ansees som forfeilet.

Jeg. Saa Du synes altsaa godt om København?

Hun. Ja.

Jeg. Længes Du slet ikke efter dit Hjem? (Jeg længes nemlig efter, at hun skal længes, for at blive befriet fra hendes legemlige Storhed og aandelige Lidenhed.)

Hun. Nei.

Jeg (i en skjemtende Tone). Ja, det er nu fordi Søren er her. Ikke sandt?

Hun. Jo.

Pause.

Jeg. Morede Du Dig godt igaaftes i Theatret? Var det ikke Norma, Du hørte?

Hun. Jo.

Jeg. Synger vor Primadonna ikke mageløst? Har du nogensinde hørt en deiligere Stemme?

s. 85 Hun. Nei.

Jeg. Men Tenoren, behager han Dig?

Hun. Nei.

Jeg. Du synes maaskee, at hans Stemme er for svag. Eller er det hans Ydre, der mishager Dig?

Hun. Aa, —

Jeg. Ja, hvad har Du da egentlig imod ham? (Nu, tænkte jeg, maa hun da komme med tre sammenhængende Ord.)

Hun. Aa — jeg — aa, — (hun hækler meget ivrigt.)

Jeg. Han er for lille, ikke sandt?

Hun (meget lettet). Jo. —

Seer Du, videre kommer man aldrig med hende. Det er en Lykke, at der kun behøves Eenstavelsesord ved et Frieri, idetmindste fra Damens Side, thi ellers troer jeg aldrig, at Albertine var bleven forlovet.

Søren lader til at være meget tilfreds med sit Valg, jeg har bemærket, at han undertiden med et maalende Blik sammenligner hendes og min Størrørelse, og med kjendelig Tilfredshed seer han da paa sin Tine, en smagfuld Navneforkortelse, som hans Kjærlighed har indgivet ham.

Jeg var egentligen strax lidt forlegen ved at see ham for første Gang efter hans mislykkede Frieri til mig, men han betog mig enhver Forlegenhed ved strax at sige, idet han forestillede mig for sin Forlovede: „Seer Du, Anna, Du vilde ikke have mig, men her s. 86 seer Du En, som kan sige Sparto til Dig, og hun gav mig strax sit Ja.“ — Hvor paa Tine udbrød: „Aa!“ —

Siden hans Forlovelse er Søren bleven mere livlig, det er ligesom, han føler sig forpligtet til at tale for hende med, og jeg beundrer Tantes moderlige Kjærlighed, der stadig kan lee ad Søren's plumpe Indfald.

Om Tine sagde Tante engang til mig: „Hun er en forstandig Pige, hun veed, hvorledes en Dame skal comportere sig, og hun snakker aldrig, som Somme gjøre, op ad Vægge og ned ad Stolper.“

„Nei“, svarede jeg, uden at lade, som om jeg mærkede Snærten, „hun veed, at Tale er Sølv, men Taushed er Guld, hun maa være en sand Guldmine!“ —

Da det unge Par ikke har Noget at vente efter, som Tante siger, — hvori jeg giver hende Ret, thi interessantere blive vist ingen af Parterne, hvorlænge de end vente, — saaskulle de holde Bryllup dette Foraar. Søren skal have en Gaard, der ligger i Nærheden af hans Svigerfaders Eiendom, for at Dennes kyndige Landmandsøie kan vaage over Sørens jordiske Goder. Min Debut paa Theatret og Sørens Debut som Ægtemand vil altsaa omtrent blive paa samme Tid.

Tre Timer senere.

Klokken er snart tolv, og jeg vil nu ende mit Brev, som jeg begyndte paa denne Eftermiddag, men jeg blev afbrudt deri, ved nogle Veninders Besøg. Nu kjære Emma, faaer Du intet Brev fra mig, før det s. 87store Slag har fundet Sted. Skulde min Debut mislykkes, — da seer Du aldrig en Linie meer fra min Haand, thi da — springer jeg ud i Vandet ved Langebro. Du maa ikke smile af denne Yttring, og troe, at det er min behagelige Spøeg, nei, det er virkeligt i fuldt Alvor, jeg taler. Jeg vilde ikke kunne overleve min egen Fornedrelse. Jeg har engang seet en ung Pige debutere, hun havde et uheldigt Ydre, og man sporede heller intet Talent hos hende, dertil var hun betagen af Angest. Hun gjorde complet fiasco. Aldrig glemmer jeg det halvtstående, fortvivlede Udtryk i hendes Ansigt, da Nogle af Publikummet vare saa raa, at de hyssede af hende, ja, hvad der var værre, der blev leet midt i en meget tragisk Replik, som hun fremsagde, dobbelt tragisk blev den for hende. Skulde Sligt hænde mig, da kunde jeg ikke udholde Livet, og jeg har allerede, tænkende mig en saadan Mulighed, udvalgt mig det Sted paa Langebro, hvor jeg vil springe ud. Ja Langebro, denne ensomtliggende, smalle Bro, den har jeg valgt til min Redningsmand; der eksisterer et hemmeligt Baand mellem mig og den. Naar jeg spadserer, gaaer jeg ofte forbi Bryghuset ned paa Broen, og jeg kan da længe staae og stirre ned i Vandet, og udmale mig den Følelse, der vilde bemægtige sig En, naar man kastede sig frivilligt derned for at ende det jordiske Liv.

Jeg har engang hørt fortælle om en ung Pige, der druknede sig ved Langebro, og Grunden til dette. 88Selvmord var ulykkelig Kjærlighed. See, den Grund kan jeg ikke fatte, thi naar man ingen Gjenkjærlighed møder, maa jo Ens egen Kjærlighed ophøre, og ophører den, ophører Smerten. Kjærlighed kan ikke trives uden Gjenkjærlighed, den er en Ild, der stadigt maa holdes vedlige, ellers slukkes den. Er da ulykkelig Kjærlighed ikke en Fiction? Jeg tænker mig, at den aandelige Sygdom, som man benævner saaledes, i Virkelighed er et reent Physisk Onde, maaskee en Art Tæring, og hvem veed, om Lægevidenskaben ikke i Tiden skrider saa vidt frem, at den oversætterulykkelig Kjærlighed paa Latin, og drager den ind under Kategorien, Brystsygdomme. Nei, Kjærligheden vilde aldrig bringe mig til at søge en Grav i Bølgerne, men vel Fortvivlelsen over feilslagene Illusioner. Jeg kan i Aanden see, hvorledes mit døde Legeme vil flyde hen ad Vandet, sagte og blidt vugget af Bølgerne, mine blonde Lokker vilde bedække mit Ansigt som et medlidende Slør, og Ingen vilde gennem Dette gjenkjende den engang saa livsglade, forhaabningsfulde Anna.

Jeg veed ikke selv hvilken forunderlig Melancholi, der griber mig iaften, maaskee kommer den af den nerveuse Tilstand, hvori jeg i de sidste Dage har befundet mig. Der gives Øieblikke, hvor vi Mennesker gribes af en Følelse af Forladthed og Tilintetgjørelse, hvor ligesom Olien i vor Livslampe synes opbrugt, og vi føle kun Livstræthed, Mathed og Apathi. Kommer denne Tilstand fra Aanden eller Legemet? Ak, jeg s. 89frygter fra Legemet, vi Aandens Herrer ere Slaver af vort Legeme, og Legemet behersker os langt mere, end det burde. Er ikke vort Legeme den Lænke, der altid minder os om vor Forgjængelighed, og ville vi et Øjeblik glemme denne Lænke, og dristigt svinge os paa Phantasien Vinger og svælge i aandelige Nydelser, da drager Legemet, der i sin Svaghed netop besidder Styrken over vor Aand, os atter tilbage til Virkeligheden, og raaber i vort Øre: „Iere ikke Aand alene, Legemet har ogsaa et Krav, og det et meget vigtigt Krav.“ —

Mit Hoved brænder iaften, mine Tindinger banke, alle mine Tanker antage en taaget Form, Tvivl om Alt opstaaer i min Sjæl, Tvivl om Guddommen, Tvivl om Tilværelsen, Tvivl om Materien behersker Aanden, eller Aanden Materien, Tvivl om vi Mennesker virkeligt ere udseete til noget Høiere, eller om vi skulle gaae tilgrunde ligesom Dyret, ligesom Planten. Hvorfor stræbe vi, hvorfor stride vi, hvorfor kjæmpe vi, hvorfor lide vi, — nei, jeg vil ikke skrive mere, hos mig har iaften Materien beseiret Aanden.

Godnat, din Anna.